మంత్రోపదేశం

1

శ్రీరంగేశుని సందర్శించిన రామానుజుని విశాల నేత్రాలప్రయత్నంగా అలవోకగా మూసుకొన్నాయి. చిక్కని చెక్కిళ్ళపై ఆనందబాష్పాలవిరళధారగా ప్రవహించాయి.

ఆ భక్తిపారవశ్యం చూచిన దేవాలయార్చకు లత్యాశ్చర్యంతో క్షణకాలం నిశ్చేష్టులై నిలిచారు.

తండోపతండాలుగా తైర్థికు లనేకులు శ్రీరంగనాథుని సందర్శిస్తారు. ఆ మరునాడే తిరిగి తమ స్వస్థానాలకు మరలిపోతారు. శ్రీరంగ పుణ్యక్షేత్రాని కెంతమంది భక్తులు రావడంలేదు! ఎంతమంది శ్రీరంగ నాథుని సందర్శన భాగ్యం పొందడం లేదు! కాని అంతటి భక్తిపారవశ్యం కలిగిన మహావ్యక్తిని వా రంతకు పూర్వం ఎన్నడూ చూడలేదు. ఆ క్షణంతో ఆ మహనీయునికి సాక్షాత్తుగా శ్రీరంగనాథుని దివ్యదర్శన భాగ్యమే లభించి ఉండవచ్చుననీ, అత డెవడో పరమబ్రహ్మణ్యుడై ఉండ వచ్చుననీ వారు నిశ్చయించుకొన్నారు.

రామానుజుడు స్వామిసందర్శనం పూర్తి కాగానే దేవాలయ పుష్కరిణీతీరంలో సాయంసంధ్యా నియమాచరణ కుపక్రమించాడు.

అతని కెదురుగా నిశ్చల తరంగాలతో సాయంకాలకాంతులు ప్రసరించాయి. తెల్లని తామరలన్నీ ఎర్ర తామరలుగా మారిపోయాయి. పుష్కరిణి మధ్యభాగంలో శ్రీరంగ దేవాలయ శిఖర సువర్ణకలశం అప్పుడప్పుడే ముకుళించిన బంగారు తామర మొగ్గలా తళతళ మెరిసింది.

అది చూడగానే రామానుజుని హృదయంలో శ్రీరంగేశుని పాద పద్మాలు స్ఫురణకు వచ్చాయి. ఉత్తరక్షణంలోనే అతని చెక్కిళ్ళపై బాష్పబిందువులు సంతతధారగా ప్రవహించాయి.

రామానుజయతి తన కాషాయవేషం చూచుకొని హృదయాంత రాళంలో ఎంతైనా మురిసిపోయాడు. పూర్వజన్మ పుణ్యపరిపాకం వల్లనే తన కావిధంగా కాషాయవస్త్రాలు ధరించే మహాదృష్టం పట్టినదని ఉప్పొంగి పోయాడు.

భార్యను పుట్టింటి కొకమారు పంపించవలసిందని హఠాత్తుగా అతని మామగారిదగ్గిర నించి కబురు వచ్చింది. అదను దొరికినదనుకొని వెంటనే రామానుజు డామెను పుట్టింటికి పంపించి వేశాడు.

భార్య తన సహధర్మచారిణీ వ్రతం నిర్వహింపగలదేమోనని రామానుజు డెంతయినా ఓరిమి వహించాడు. ఒకసారి ఆమె పరమభాగవతోత్తము డనీ, గురువర్యుడనీ తానెంతో గౌరవించిన పెరియనంబి మన స్సెంతైనా నొప్పించింది. ఆ నంబి కుటుంబంవారు తమకంటె తక్కువవారని రామానుజుని భార్య ఎన్నెన్నోమార్లు ఆయనచెవిలో ఇల్లు కట్టుకుని పోరింది. రామానుజుడు నయాన, భయాన చెప్పిచూచాడు. ఆమె విన లేదు. ఆ చాదస్తంవల్ల ఒకసారి మంచినీళ్ళ బావిదగ్గర ఆమెకు, పెరియ నంబిభార్యకు మధ్య ఒక పెద్ద రభస చెలరేగింది. అది నంబిచెవిని పడింది. పెరియనంబికి రామానుజుని మనస్సు నొప్పించడం సుతరామూ ఇష్టంలేదు. అందుచేత ఆ ప్రస్తావనైనా ఎత్తకుండా ఆ మరునాడే సకుటుంబంగా మరి ఒక గ్రామానికి వెళ్ళిపోయాడు. ఇంత జరిగినా రామానుజు డోరిమి వహించాడు. ఆమె నేమీ అనలేదు.

ఇంకొకసారి రామానుజయతి తిరుక్కచ్చి నంబిని తన కుటీరాని కాహ్వానించాడు. కొంతసే పిద్దరూ ఇష్టాగోష్ఠిలోపడి బ్రహ్మసూత్రార్థ చింతనచేశారు. నంబి వెళ్ళిన తరువాత రామానుజుని భార్య అతడు కూర్చున్న ప్రదేశం మైల పడిపోయిందని అదంతా గోమయంతో అలికి పరిశుభ్రంచేసింది. అయినా రామానుజు డేమీ అనలేదు. అలాగే నెమ్మ

దిగా ఆమె కెన్నోవిధాల చెప్పిచూచాడు. ఎంత చెప్పినా ఆమె వినలేదు. పైగా ఆయనకే ఎదురు చదువుచెప్పడం మొదలుపెట్టింది. అయినా రామానుజుడు తన ఓరిమి విడనాడలేదు.

ఇంకొకసారి రామానుజుడు దైవదర్శనానికి వెడుతూంటే కడజాతివాడొకడు 'అన్నమో రామచంద్రా!' అని ఆర్తనాదం చేశాడు. అది రామానుజుని చెవిని పడింది. వెంటనే ఆ కరుణానిధి హృదయం ద్రవించింది:

"నాయనా! అదిగో మా యిల్లు! అక్కడికి వెళ్ళి నేను నీకింత అన్నం పెట్టమన్నానని చెప్పు! త్వరగా వెళ్ళు!"

అని సాదరంగా ఆ కడజాతి దీనుణ్ణి తన ఇంటికి పంపించాడు. అతడు తిరిగివచ్చేలోగా దైవదర్శనం ముగించుకొన్నాడు. అంతలోనే ఆ అస్పృశ్యుడక్కడికి తిరిగి వచ్చాడు. అమ్మగారు తనకు పట్టెడన్నమైనా పెట్టలేదని మొరపెట్టుకొన్నాడు. అది వినగానే ఆ కరుణామూర్తి హృదయం ఒక్కమారు వేయి తునియలైపోయింది. మారు మాటాడకుండా తన ఇంటికి వెళ్ళిపోయాడు. ఇంటిలో అన్నం లేకపోలేదు! అయినా రామానుజునిభార్య కేవలం ఛాందసంవల్ల ఆక్షుధార్తుని కిన్ని మెతుకులైనా పడవేసిన పాపాన పోలేదు!

ఇక రామానుజు డోరిమివహించలేక పోయాడు. కాని ఆ క్షణంలో ఆమె నేమీ అనలేదు. అటుపిమ్మట మామగారి దగ్గిరనించి కబురందగానే వెంటనే ఆమెను పుట్టింటికి పంపించివేశాడు. ఆ ప్రయాణానికామె కూడా కొంత సంబరపడింది. అయితే ఆ మరునాడే రామానుజుడు కాషాయ వస్త్రాలు ధరించి యతిధర్మం స్వీకరించాడు. ఆమె మీద . జాలికలిగినా— విధివిధానం అనుల్లంఘనీయమని అనుకొన్నాడు. వెంటనే శ్రీరంగనాథుని సందర్శనంకోసం శ్రీరంగం చేరుకొన్నాడు.

కాని అంతమాత్రంచేత రామానుజుని హృదయం శాంతిపొందలేదు. శ్రీరంగంలో తిరుకోటియూరునంబి మహాతపశ్శాలి అనీ, మహామంత్ర వేత్త అనీ రామానుజుడు వైష్ణవ సంప్రదాయ వేత్తలవల్ల కర్ణాకర్ణిగా విన్నాడు.

కాని శ్రీరంగంలో ఆ మహాత్ముని కుటీరానికి దారిచూపించేవారే కనబడలేదు. బాగా చీకటి పడింది. రామానుజుడు శ్రీరంగనగరం తిరిగి తిరిగి ఎలాగో అలాగ తిరుకోటి యూరునంబి గృహం చేరుకొన్నాడు.

వీధి గుమ్మంలో నిలబడిన శిష్యుని ద్వారా తిరుకోటినంబికి తనరాక తెలియజేశాడు. అతడు తిరిగివచ్చి ఆ సమయంలో ఆచార్యుని దర్శనం వల్ల పడదని కటువుగా కసిరి కొట్టాడు. రామానుజు డారాత్రి అంతా వస్తున్నాడు.

ఆ మరునా డుదయమే స్వామి పుష్కరిణిలో స్నానంచేసి ఉదికి ఆరవేసుకొన్న కాషాయ వస్త్రాలు ధరించి ఆచార్యుని సన్నిధికి వెళ్ళాడు.

ఈమారు తిరుకోటినంబి దర్శనమయితే దొరికిందిగాని ఆయన రామానుజుణ్ణి కూర్చోమని కూడా అనలేదు.

"ఇప్పుడుకాదు! మరి పది రోజులు పోయిన తరవాత ఒకసారి కనబడు!"

అని కసిరి కొట్టి తటాలున లోపలికి వెళ్ళి ద్వారం మూసి వేసుకొన్నాడు.

2

రామానుజు డాతని కాఠిన్యాని కెంతో నొచ్చుకొన్నాడు. చివరికి గృహస్థమర్యాద కూడా పాటించకుండా ఆచార్యు డా విధంగా అమర్యాదగా ప్రవర్తించడం అతని కెంతో విడ్డూరంగా కనబడింది.

అటువిమ్మట సరిగా పదిరోజులవరకూ వేచి ఉండి మళ్ళీ అతని సందర్శనానికి వెళ్ళాడు. ఆచార్యుని గృహంలో ప్రవేశిస్తూనే ఆయన పాదాలకు సాష్టాంగ నమస్కారం చేశాడు.అనుగ్రహించేవరకూ పాదాలు విడిచిపెట్టనని భీష్మించుకొని కూర్చున్నాడు:

"ఇది మంత్రోపదేశాని కనువైన శుభ ముహూర్తం కాదు. మళ్ళీ ఎప్పుడైనా ఇంకొక పర్యాయం కనబడు!"

అన్నాడు తిరుకోటినంబి. అలాగ నంబి అతన్నింకా రెండు మూడు సారులు "రేపురా! మాపురా!" అని తిప్పిపంపాడు. అయినా రామానుజుడు తన ఓరిమి విడనాడలేదు. అప్పటికి తిరుకోటినంబి కతనిపై అనుగ్రహం కలిగింది.

ఆచార్యుడు నిశితంగా రామానుజుని ముఖవైఖరి పరిశీలించాడు:

"నాయనా! ఇన్నిమారులు నిన్నెందుకు విసిగించానో నీ కిప్పటికైనా తెలిసి వచ్చిందా?"

రామానుజుడు తన కేమీ తెలియలేదన్నట్లాశ్చర్యంగా తిరుకోటినంబి వైపు చూచాడు:

"రామానుజా! ఇది అష్టాక్షరీ మహామంత్రం! యథావిధిగా ఇది పునశ్చరణ చేసిన వారికి శ్రీ మహావిష్ణుసాయుజ్యం కరతలామలకం! ఎంతటి మహాపాపాత్ములైనా సరే! ఈ మంత్రం ఒకమారుచ్చరించినంతమాత్రాన మహాపాప విముక్తులౌతారు!

"అయితే శ్రద్ధా భక్తులు లేనివారి కిది ఉపదేశింపరాదు. కనుక నే నిన్నీవిధంగా పరీక్షించాను! తెలిసిందా?"

రామానుజుని కప్పూడా విషయంలో కొంచెం కనువిప్పు కలిగింది. అత డేదో ప్రశ్నించబోయాడు. అంతలోనే ఆచార్యుడు మేఘగంభీర స్వనంతో గర్జించాడు:

"నాయనా! మంత్రోపదేష్టలు శిష్యుల పాపభారం అంతా భరించవలసి ఉన్నది. అందుచేత మంత్రోపదేశం కేవలం అసిధారా వ్రతమే! ఈ మహామంత్రం నీ వతిరహస్యంగా, మహాగోప్యంగా సంరక్షించుకోవాలి! గుర్వాజ్ఞ లేనిదే ఇతరుల కెవరికీ ఇది ఉపదేశింపకూడదు! తెలిసిందా?"

రామానుజు డన్నిటికీ అంగీకారసూచకంగా తిరుకోటినంబి పాదాలకు సభక్తికంగా సాష్టాంగ నమస్కారం చేశాడు.

వెంటనే ఆచార్యు డతనికి యథావిధిగా అష్టాక్షరీ మంత్రం ఉపదేశించాడు.

మంత్రోపదేశం పొందిన నాలుగైదు రోజులవరకు రామానుజయతి అన్నపానాలు కూడా విసర్జించి తదేక దీక్షతో మంత్ర పునశ్చరణ చేశాడు.

ఆ మహామంత్రం పునశ్చరణ చేసినకొద్దీ అతని హృదయంలో ఆనంద వీణాతంత్రు లొకే శ్రుతిలో మారుమోగాయి. క్రమక్రమంగా అనిర్వాచ్య మైన ఆనందానుభూతి కలిగింది. శ్రీరంగనాథుని సందర్శనం కోసం నడిచి వెళ్ళే సమయంలో అతని పాదాలాకాశంలో తేలిపోతూన్నట్టుగా స్ఫురించింది. క్రమ క్రమంగా ఆ మంత్ర పునశ్చరణదీక్షలో అతనికి అన్న పానాదులపై ఆసక్తే సడలిపోయింది.

మరి నాలుగైదు రోజులు గడిచిపోయేసరికి రామానుజుని కొక దివ్యవిజ్ఞానజ్యోతి స్ఫురించింది. ఆ విజ్ఞానజ్యోతి వెలుగులో ప్రపంచంఅంతా అతని కొక అత్యంత విచిత్రధోరణిలా కనిపించింది.

రామానుజుని సహచరులందరూ అది కనిపెట్టి అతని కేదో మతి భ్రమణం కలిగిందనే అనుకొన్నారు. అయితే రామానుజునికి ప్రపంచంలోని వారంతా కేవలం మతిపోయినవారిలాగే స్ఫురించారు!

అతడొకనాటి ఉదయమే శ్రీరంగనాథుని సందర్శించుకొని అనంతరం తిరుకోటినంబి పాదపద్మాలకు సాష్టాంగ నమస్కారం చేసి మధ్యాహ్నవేళ శ్రీరంగనాథ దేవాలయాని కనతిదూరంలోనే భిక్షాటనకుపక్రమించాడు. ఒకసారి ఆ వీధిలో తొందరతొందరగా నడిచిపోయే వారందరి వైపు పరిశీలనగా చూచాడు.

వారందరూ ఏదో తరుముకు వస్తున్నట్టు త్వరత్వరగా అంగలు వేసుకుంటూ ఎక్కడెక్కడికో వెళ్ళిపోతున్నారు! ఒక్కరూ శ్రీరంగనాథుని దేవాలయ శిఖరం వైపైనా కళ్ళెత్తి చూడడంలేదు. మరి కొందరు రాజకార్య తత్పరతతో చిక్కి శల్యాలై రాజసేవకు వేళమించిపోతున్నదేమోనని హడావిడిగా పరుగులు పెడుతున్నారు. వారిని చూడగానే రామానుజుని హృదయంలో కులశేఖరాళ్వారుల ముకుందమాలాశ్లోకార్థం కళ్ళకు కట్టినట్టుగా స్ఫురించింది.

"మానవలోకాని కంతటికీ మహాప్రభువు శ్రీమన్నారాయణుడే!

కేవలం మనస్సుచేతనే ఆ మహాప్రభువును సేవించుకోవచ్చును! దానికి ప్రతిఫలంగా ఆయన తన పరమపదమే అనుగ్రహిస్తున్నాడు. అయినా మంగళ స్వరూపుడైన ఆ శ్రీమన్నారాయణుని సేవ విడిచి మానవులందరూ ఏవో కొన్ని గ్రామాల కధిపతి అయిన ఒక మానవాధముణ్ని సేవించుకోవడంలో అనుక్షణము సతమతమై పోతున్నారు! ఇంతా చేస్తే ఆ మానవాధమునివల్ల ఈ మానవులకు ఒరిగేది అల్పాల్పమయిన విత్తంమాత్రమే! అయినా వారంతా దాని కోసమే అర్రులు చాచుతున్నారు. ఆహా! మానవు లెంతటి వ్యర్థులు!"

వెంటనే రామానుజుడు వారి అందరిదగ్గిరికీ పరుగెత్తుకుపోయి శ్రీరంగనాథుని పాదపద్మా లొక్కమారు చూపించవలెనని అనుకొన్నాడు:

"నాయనలారా! కట్టెదుట మెరిసే స్వామి శ్రీ పాదసన్నిధి ఎన్నటికీ తరగని ఒక పెద్ద పెన్నిధి! మీరందరూ నిరంతర దుఃఖభూయిష్ఠమైన ఈ మహాసంసార తాపత్రయంలో పడి ఎందుకింతగా కొట్టుమిట్టాడి పోతున్నారు! రండి! శ్రీరంగనాథుని శ్రీపాదసన్నిధికి రండి!"

అని అందరికీ వినబడేటట్టుగా గుడిగంటలు మారుమోగేటట్టుగా గట్టిగా కేకలు పెట్టవలెనని అనుకున్నాడు. ఒకరిద్దరిని తనతో కలిసి స్వామి సన్నిధికి రావలసిందని కూడా ప్రార్థించాడు.

కాని వారందరూ ఆ ధోరణి చూచి, అతనికి పూర్తిగా మతిపోయినదనే అనుకొన్నారు. ఒకరి మొహా లొకరు చూచుకుంటూ చల్ల చల్లగా తమ ఇళ్ళకు వెళ్ళిపోయారు.

రామానుజుని దృష్టి వేరొకవైపు తిరిగింది. అక్కడ అతనికి కనిపించిన వారందరూ కేవలం గర్భదరిద్రులు. కొందరు వికలాంగులు. మరి కొందరు వికల మనస్కులు. మరి కొంద రస్పృశ్యులు; వెలివాడవారు.

రామానుజునికి వారందరిలోను శ్రీరంగనాథుని పాదపద్మ ముద్రలు

గోచరించాయి. వెంటనే వారందరి పాదరేణువులు తన శిరస్సుపై చల్లు కొనవలెనని అతనికి తోచింది.

కాని, వారతని నల్లంత దూరంలోనే చూచి దూర దూరంగా తొలగిపోవచ్చును! వారి హృదయాలలో ఎలాంటి పెన్నిధులున్నాయో వారికే తెలియదు.

అతని హృదయం అంతా వారి యాతనాజ్వాలలతో కాలి నుసి అయిపోయింది. అదే క్షణంలో హఠాత్తుగా రామానుజుని కొక ఉపాయం స్ఫురించింది. వెంటనే వెనుదిరిగి తిరుకోటినంబి గృహానికి వెళ్ళిపోయాడు.

3

సాయంసంధ్యా సేవలో శ్రీరంగ దేవాలయ ఘంటలు భక్తులందరినీ

"రండి! రండి! శ్రీరంగనాథుని సేవకు రండి!"

అని గొంతెత్తి పిలుస్తున్నట్టు గంభీరంగా మారుమోగాయి. రామానుజుడు తిరుకోటి నంబికి సాష్టాంగ నమస్కారం చేసి సవినయంగా దోసిలిబగ్గి నిలుచున్నాడు. తిరుకోటి అతనివైపు కొంచెం పరిశీలనగా చూచాడు:

"నీ మంత్ర పునశ్చరణ యథావిధిగా సాగిపోతూనే ఉన్నదా నాయనా?"

"తమ కరుణాకటాక్షం వల్లనే!"

అని రామానుజుడలాగే నిలబడి ప్రశ్నించాడు:

"స్వామీ! తాము నాకొక దివ్యమంత్రం దయ చేయించారు. దానితో నా జన్మ తరించింది."

"అవును! నాయనా! నీవు మహాదృష్టశాలివి! ఆ మహా మంత్రం పునశ్చరణ చేసినంత మాత్రాన శ్రీ మహావిష్ణు సాయుజ్యం కరతలా

మలకం! అయితే నీవది అత్యంత గోప్యంగా సంరక్షించుకోవాలిసుమా! ఈ విషయంలో నీవేమాత్రమూ ఏమరకూడదు!"

"స్వామీ! నేనొకవేళ తమ ఆజ్ఞ అతిక్రమిస్తే—"

"వెర్రివాడా! దీనిలో నా స్వార్థమేమీ లేదు! దానివల్ల నీవే రౌరవాదినరకాలపాలైపోతావు! జాగ్రత్త!" అని గట్టిగా హెచ్చరించాడాచార్యుడు.

"దానికి కారణం?"

అన్నాడు రామానుజుడు.

"నాయనా! మంత్రోపదేష్టలు శిష్యుల మహా పాపభారమంతా భరించవలెనని అన్నానుకదా! ఆ మాట అప్పుడే మరిచిపోయావా? అందుచేతనే నీకది కూడదని శాసించాను. తెలిసిందా?"

"ఒకవేళ ఏవిధమైన పరీక్షాదృష్టీ లేకుండా పదిమందికీ ఇది వెల్లడిస్తే—"

"యుగ యుగాంతరాలవరకూ నీవు రౌరవాది మహా నరకాలలో పడి మగ్గిపోవలసిందే! నీ కెప్పటికీ ఇక ఆ మహానరక యాతనలనుండి విముక్తి లభించదు!"

" 'స్వయంతీర్త్వా పరాంస్తారయేత్' అన్నారు పెద్దలు. నా మాట జాగ్రత్తగా మననం చేసుకో! అదీగాక ఎవరికర్మ కెవరు కర్తలు!ముందుగా నీ తరణోపాయం ఆలోచించుకో!"

ఆ మాటలలో రామానుజునికి కొంత ఔచిత్యం కనిపించక పోలేదు. ఆపైన అతని కిక మార్గాంతరమేమీ గోచరించలేదు. ఒక్క నిట్టూర్పు విడిచిపెట్టాడు.

తిరిగి ఆచార్యునికి నమస్కరించి ఆయన దగ్గర సెలవు తీసుకుని శ్రీరంగనాథుని సాయంకాల దర్శనానికి బయలుదేరి వెళ్ళిపోయాడు.

దేవాలయంలో స్వామి దర్శనం చేసుకుని మళ్ళీ తిరువీధిలో ప్రవేశించగానే ఆ మసక సంజవెలుగుల్లో ప్రపంచం అంతా అతనికొక అంధకార కూపంలా కనిపించింది. దేవాలయ పార్శ్వంలో మళ్ళీ అతనికి దీనులు, దరిద్రులు, వికలాంగులు, అస్పృశ్యులు మొదలయిన అభాగ్యులంతా ప్రత్యక్షమయ్యారు. వారి ఆర్తనాదా లతని హృదయకుహరంలో బీభత్సంగా మారుమోగాయి. అతని కెటు చూచినా మానవులందరి ముఖాలలోను తీరని యాతనాదైన్యమే గోచరించింది. ఉన్నవారు, లేనివారు—అందరూ ఆయన దృష్టి కొక మహాంధకార మృత్యు కూపంలో పడిపోతున్నట్టే కనిపించారు.

అంతలో దూర దూరాహ్వానాల తీరులతో శ్రీరంగ దేవాలయంలోని కంచు గంటలు గభీర గభీరంగా మంద్ర మంద్రంగా మారుమోగాయి.

ఆ పిలుపులు వినగానే రామానుజుని కాదీనులందరినీ శ్రీరంగనాధుని పాద సన్నిధికి తోడుకుని పోవాలని పెద్ద తహతహ బయలుదేరింది. మళ్ళీ ఆ గంటలు మరింత గంభీరంగా మారుమోగాయి.

రామానుజునికిక అడుగు సాగలేదు. వారు, వీరు అనే భేదమేమీ లేకుండా ఆ పరిసరాలలో తిరిగేవారినందరినీ గొంతెత్తి పిలిచాడు:

"నాయనా! మీరందరు ఎక్కడికలా వెళ్ళిపోతున్నారు! రండి! నాతో రండి! మీ కందరికీ ఒక పెద్ద పెన్నిధి చూపిస్తాను! రండి! రండి!!" అని ఒళ్ళెరగని ఆవేశంతో గట్టిగా కేకలు పెట్టాడు. పెన్నిధి మాట విన్న కొందరు పిన్నలు, పెద్దలు అతని వెంటపడ్డారు.

అది చూచిన మరికొంద రా వింత ఏమో గమనించాలనే తహతహతో వారివెంట పడ్డారు. అలా అక్కడ ఒక పెద్ద గుంపు గుమిగూడింది.

రామానుజు డాపార్శ్వంలో అశ్వత్థ వృక్షాని కమర్చిన వేదికపై నిలబడి మరింత గట్టిగా వారినందరినీ గొంతెత్తి పిలిచాడు:

"ఇదే నాదగ్గర ఉన్న పెన్నిధి! ఇదుగో! మీరందరూ స్వీకరించండి! నేను చిరకాలం గురుశుశ్రూషచేసి ఈ పెన్నిధి సన్నిధి సంపాదించు కొన్నాను."

అని వారందరికీ విస్పష్టంగా వినబడేటట్లు తన కాచార్యు డుప దేశించిన అష్టాక్షరీ మహామంత్రం బిగ్గరగా ఉచ్చరించిఉపదేశించాడు.అటు పిమ్మట ఇంకొక రెండు మూడు మారు లలాగే బిగ్గరగా ఆ మంత్రం పున శ్చరణ చేసి అక్కడ ఉన్నవారందరికీ అది ఉపదేశించాడు. అతడంతటితో సంతృప్తిపడలేదు. దేవాలయ గోపురంమీదికీ, మంటపం మీదికీ వెళ్ళి మరింత బిగ్గరగా ఆ మంత్రం ఉపదేశించాడు. ఆవేళ బాగా చీకటి పడేదాకా అత డామంత్రోపదేశంలో పడి ఇక మిగిలిన ఇతర విషయాల మాటే పూర్తిగా విస్మరించివేశాడు. అతని హృదయం ఆనాటి రాత్రి మహా నంద సాగరమై ఉప్పొంగింది.

క్రమ క్రమంగా ఆ వార్త శ్రీరంగంలో అంతటా కార్చిచ్చులా వ్యాపించింది. రామానుజుడు బాగా రాత్రి పడేదాకా నగరంలో అంతటా సంచరించి చిట్టచివరి కొక రావిచెట్టు నీడలో విశ్రమించాడు.

మరి కొంతసేపటికి తిరుకోటినంబి అతనిని వెతుక్కుంటూ అక్కడికి వచ్చాడు:

"ఎంతపని చేశావు నాయనా! నీవే స్వయంగా నీ చేతులతోనే నీ ఇంటికి నిప్పంటించుకున్నావే! అయ్యయ్యో! ఎంత పని చేశావు!"

అని పరిపరి విధాల అతన్ని చీవాట్లు పెట్టడం మొదలు పెట్టాడు.

రామానుజు డామాటలకేమీ ప్రత్యుత్తర మీయలేదు. ఆచార్యుని పాదాలకు నమస్కరించి పాదధూళి శిరస్సుపై చల్లుకొన్నాడు:

"స్వామీ! అన్నీ తెలిసే నేను మీ ఆజ్ఞ ధిక్కరించాను. ఏమి చెయ్యను! నే నాదీనుల కష్టాలు చూచి నిర్లిప్తంగా ఉండలేకపోయాను. పోనీయండి! నేనిక శాశ్వతంగా రౌరవాదినరకాల పాలయిపోతాను. కాని నా మూలంగా వారందరూ తరిస్తే నా కదే శ్రీ మహావిష్ణు

సాయుజ్యం! వారందరూ తరించినప్పుడు శాశ్వత నరకం కూడా నాకు స్వర్గధామమే! నాకదే పదివేలు!"

కరుణార్ద్రమైన రామానుజుని హృదయం ఆ క్షణంలో కన్నీరై సంతతధారగా ప్రవహించింది.

ఆ మాట విని తిరుకోటినంబి అరగడియవరకు అలాగే కూర్చుండి పోయాడు.

"యతీంద్రా! నా కీ క్షణంలో అంతా అవగాహన అయింది! నీవు మానవమాత్రుడవు కావు! ఈ విధంగా ఈ మహా మంత్రం సర్వులకూ ఉపదేశించే సామర్థ్యము, అధికారము నీకొక్కనికే ఉన్నాయి. నీ దృష్టి దివ్యదృష్టి! మాది కేవలం మానవదృష్టి మాత్రమే! ఈ క్షణంనించీ నీ దర్శనం పతితపావనమై రామానుజదర్శన మనే నామధేయంతో ప్రపంచంలో అంతటా వర్ధిల్లగలదు."

అని ఆచార్యుడే అతని పాదాలపై సాగిల పడబోయాడు! కాని రామానుజు డది వారించి తానే ఆచార్యుని పాదాలకు తిరిగీ సాష్టాంగ నమస్కారం చేశాడు.

శ్రీరంగనాథస్వామి దేవాలయ ఘంటాహ్వానం నగరంలో అంతటా దివ్యాహ్వానంలా మహా గంభీరంగా, మంద్ర మంద్రంగా మారు మ్రోగింది.